

**Breheimen
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Skjåk utmarkssenter (v/Skjåk
Almenning), 2690 Skjåk og
Luster kommune,
Kommunehuset, 6868 Gaupne

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 61 26 62 10
sfinpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/breheimen>

Innlandet Fylkeskommune
v/ Espen Finstad
Postboks 4404 Bedriftsenteret
2325 HAMAR

Saksbehandlar Stein Magne Grevrusten

Vår ref. 2019/14350-4 432.3

Dykkar ref.

Dato 01.07.2021

Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - 2021 - 2023 - Innsamling av brearkeologiske funn, etablering av teltleir, bruk av drone til registrering og bruk av hest eller helikopter til transport av feltutstyr - Innlandet Fylkeskommune

Vedtak

I samsvar med delegasjonsfullmakt vedtek nasjonalparkforvaltaren å gje Innlandet fylkeskommune v/ Espen Finstad løyve til:

- **Innsamling av brearkeologiske funn** i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve med heimel i naturmangfaldlova § 48, fyrste alternativ.

Følgjande vilkår gjeld for løyvet:

- Løyvet gjeld for åra 2021 – 2023.
- Det blir oppfordra til å ha avgrensa aktivitet i området i perioden når reinsjakta går føre seg.
- Rapport om kva som er funne og kor dette er funne skal leverast forvaltningsmyndigheita innan 1. november kvart år.

- **Etablering av teltleir** utover 1 veke i området ved Lendtjønnet, Åndfonne, Moldurhø, Sandgrovskaret og Runningsbreen i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve med heimel i § 3 pkt. 5.6 i verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark.

Følgjande vilkår gjeld for løyvet:

Nasjonalpark	Breheimen
Naturreservat	Høyrokampen
Landskapsvernområde	Strynefjellet, Mysubytta, Høydalen, Mørkridsdalen, Vigdalen

- Leiren skal etablerast etter prinsippet om sporlaus ferdsel.
- Det skal etablerast gode rutinar for handtering av søppel og avfall i teltleirane.
- Det skal etablerast gode rutinar for graving og bruk av latriner ved teltleirane. Desse skal ikkje plasserast ved rennande vatn. Det skal berre brukast nedbrytbart toalett papir. Eventuelle våtserviettar skal ikkje leggjast i latrine, men må fraktast ut som søppel.
- Alt av utstyr i leiren skal sikrast slik at det ikkje bles bort og blir liggjande i naturen.
- Alt av utstyr og søppel skal fraktast ned etter at feltsesongen er slutt.
- Ved etablering av teltleir andre stader enn dei som er nemnt ovanfor må dette avklarast med nasjonalparkforvaltar.
- Forvaltningsmyndigheita skal ha tilsendt GPS-punkt over leirplassane som er brukt.

- **Bruk av hest** til kløvjing av utstyr i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve med heimel i § 3 pkt. 5.3 i verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark.

Følgjande vilkår gjeld for løyvet:

- Løyvet gjeld for inntil 5 turar med hest og kløv pr. feltsesong i tidsperioden 2021 – 2023. Det kan brukast inntil 4 hestar med kløv pr. tur.
- All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne. Ein må unngå terrengslitasje ved bruk av hest. I tvilstilfelle om stigar blir utsett for stor slitasje skal Statens naturoppsyn Breheimen v/ Øyvind Angard (tlf. 91733365) kontaktast for ei avklaring.
- Rapport om talet på turar og kart over brukte trasear skal leverast sekretariatet innan 1. november kvart år.

- **Bruk av helikopter** til transport av utstyr i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve med heimel i naturmangfaldlova § 48, fyrste alternativ.

Følgjande vilkår gjeld for løyvet:

- Det blir gjeve løyve til inntil 4 turar med helikopter pr. feltsesong i forbindelse med transport av utstyr til teltleirane ved Lendtjønnet, Åndfonne, Moldurhø, Sandgrovskaret og Runningsbreen i Breheimen nasjonalpark.
- Transporten skal skje på ein slik måte at dyreliv og brukarar av området ikkje blir unødig forstyrta av transporten.
- Statens naturoppsyn Breheimen v/ Øyvind Angard (tlf. 917 33 365) skal ha beskjed før flyging blir gjennomført.
- Det skal først køyrebok over når transportane blir gjennomført. Nasjonalparkstyret skal ha tilsendt køyrebok innan 1. november kvart år.

- **Bruk av drone** for dokumentasjon under brearkeologisk arbeid i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve med heimel i § 48 i naturmangfaldlova.

Følgjande vilkår gjeld for løyvet:

- Løyvet gjeld for feltsesongen i tidsperioden 2021 – 2023.
- Flyging skal avgrensast til det som er strengt nødvendig og området for flyging er avgrensa til brefunnområda i Breheimen nasjonalpark.
- Det skal haldast avstand til villrein og eventuelle turfolk som er i området. Flyging skal av omsyn til friluftslivet skje på vekedagar og ikkje i helger.
- Droneførar skal gjere seg kjent med Luftfartstilsynets regelverk for bruk av drone: <https://luftfartstilsynet.no/droner/>
- Statens naturoppsyn Breheimen v/ Øyvind Angard (tlf. 917 33 365) skal ha beskjed før flyging blir gjennomført.
- Rapport om kvar det er floge med drone og flytid skal leverast sekretariatet innan 1. november kvart år.

Vi gjer oppmerksom på at dette løyvet berre gjeld i forhold til naturmangfaldlova og verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark. Søkjar er sjølv ansvarleg for å innhente eit eventuelt løyve etter anna lovverk frå kommune og/eller grunneigar.

Vedtaket kan klagast inn for Miljødirektoratet av ein part eller andre med rettsleg klageinteresse, jf. forvaltningslova § 28. Frist for klage er tre veker frå vedtaket er motteke. Ei eventuell klage stilast til Miljødirektoratet, men sendes til Breheimen nasjonalparkstyre.

Dokument i saka

- Søknad om fornying av tidlegare løyve til innsamling av brearkeologiske funn m.m. i Breheimen nasjonalpark perioden 2021-2023, datert 1. juni 2021.
- Tidlegare løyve til bruk av drone for registrering av brearkeologiske funn og bruk av hest til transport av utstyr, saksnummer 2019/350-2.
- Tidlegare løyve til innsamling av brearkeologiske funn, bruk av helikopter og etablering av teltleir i perioden 2017 – 2020, saksnummer 2017/3496-2.

Saksopplysningar

Søknaden

Søknaden er attgjeven nedanfor:

Viser til telefonsamtale 31. mai.

I 2017 ble det gitt tillatelse til innsamlinga av brearkeologiske funn i Breheimen nasjonalpark for åra 2017 – 2020 (sak.24/17). I 2019 ble det etter søknad gjort vedtak på bruk av drone og hest til transport (ref. 2019/143509-2), for åra 2019 og 2020.

Søker med dette om videre tillatelse til å kunne samle inn brearkeologisk materiale innenfor Breheimen nasjonalpark. Det søkes også om tillatelse til å bruke kløvhest til transport av utstyr, og muligheten til bruk av helikopter. Samt tillatelse til å bruke drone til foto og dokumentasjon ved fonnene. Alt for årene 2021 – 2023 (3 år).

Kort redegjørelse for saken.

Som kulturminnemyndighet har vi siden 2006 hatt stor fokus på sikring og formidling av de brearkeologiske funna som har smeltet ut av breer og snøfonner i høyfjellet. Siden 2011 har vi i samarbeid med kulturhistoriske museum hatt et brearkeologiske sikringsprogram. Årlig bevilger Klima – og Miljøverndepartementet kr. 466.000,- til det brearkeologiske sikringsprogrammet i Innlandet. Innlandet fylkeskommune (IFK) og Kulturhistorisk museum (KHM) bruker i tillegg betydelige ressurser på arbeidet. IFK og KHM har egen samarbeidsavtale knyttet til arbeidet. Vi har i alle disse årene vært veldig opptatt av god formidling knyttet til tematikken. Derfor har vi en egen nettside www.secretsoftheice.no og egen facebook side (med 60 000 følgere). Videre er mange av de flotte funna stilt ut på Norsk Fjellsenter i Lom.

Det brearkeologiske sikringsprogrammet har gitt mulighet til en systematisk tilnærming til tematikken, noe som har resultert i at unike funn fra fortiden er sikret og at man har fått en oversikt over de viktigste funnområdene. Etter feltsesongen i 2020 er det kjent 62 breer og isfonner med gjenstandsfunn i Innlandet, i Jotunheimen, Breheimen, Reinheimen og på Dovrefjell. Ca. 3500 funn er samlet inn – jaktutstyr, transportutstyr, tekstiler, lær og bekledningsgjenstander. De eldste funnene er 6000 år gamle. Dette utgjør over halvparten av de brearkeologiske funnene globalt. I tillegg til gjenstandsfunnene er det også samlet zoo-arkeologisk materiale (gevir, knokler og møkk). De fleste av de kjente store lokaliteter er nå førstegangssikret, men det ligger fortsatt arkeologisk gjenstandsmateriale ute ved isen på enkelte store og flere mindre lokaliteter, som bør sikres i kommende år. Det er også behov for førstegangsregistrering av breer og isfonner som har potensial for funn, men som det ikke har vært ressurser til å prioritere frem til nå. Det er også behov for oppfølging av allerede sikrede lokaliteter ved avsmelting.

Vi jobber også mye med forskning på materialet og har blant annet publisert følgende:
Finstad, E. and M. Vedeler 2008. En bronsealdersko fra Jotunheimen. Viking 2008: 61-70.
Finstad, E., J.R.P. Martinsen, R. Hole & L. Pilø 2018. Prehistoric and Medieval Skis from Glaciers and Ice Patches in Norway. Journal of Glacial Archaeology, vol. 3
Nesje, A. L. Pilø, E. Finstad, B. Solli, V. Wangen, R. Ødegård, K. Isaksen, E. Støren, D. Bakke, L. Andreassen 2012. The climatic significance of artefacts related to prehistoric reindeer hunting exposed at melting ice patches in southern Norway. The Holocene 22(4):485-496
Pilø, L., E. Finstad, C. Bronk Ramsey, J.R.P. Martinsen, A. Nesje, B. Solli, V. Wangen, M. Callanan and J.H. Barrett 2018. The chronology of reindeer hunting on Norway's

highest ice patches. Royal Society Open Science. (download) Pilø, L., E. Finstad and J.H. Barrett 2020. Crossing the Ice. An Iron Age to Medieval Mountain Pass at Lendbreen, Norway. *Antiquity*, vol. 94, issue 374: 437-454
Pilø, L., J. H. Barrett, T. Eiken, E. Finstad, S. Grønning, J.R. Post-Melbye, A. Nesje, J. Rosvold, B. Solli, R. S. Ødegård 2020: Interpreting archaeological site-formation processes at a mountain ice patch: A case study from Langfonne, Norway. *The Holocene*

Om de brearkeologiske funna innenfor Breheimen

Helt siden 1970-tallet har det vært kjent at det finnes brearekologiske funn i dette området. Særlig Per Dagsgard var tidlig en drivende kraft i registrering av kulturminner og funn i Breheimen, særlig på Lomseggen. Pr. 2020 er det kjent 16 brearkeologiske lokaliteter i Breheimen; Storivilen, Åndfonne, Lendbreen, fonn lendfjellet sør, Moldurfonna, Moldurbreen, Sandgrovskaret, Sandgrovskaret fonn øst, Sandgrovskaret fonn nordvest, Hesthøi, Runningsbreen, Hestfonni, Kvittingsbreen, Tverrfjellet (fonn øst), Grjotådalen nord (fonn), Sottjønnin. Vi antar at det finnes enda flere lokaliteter som enda ikke er oppdaget. Funnene er særlig av to kategorier. For det første er det spor etter reinsdyrjakt på alle lokalitetene; piler og skremmepinner. De eldste funnen knyttet til fangst går tilbake til steinalder. Den andre kategorien funn knytter seg til ferdsel. Det har gått flere eldgamle ferdselsruter over Lomseggen. Flere av disse har gått over is og snø. Der smelter gjenstander som ble mistet under ferdselen frem. Den mest funnrike ruta så langt er Lendbreen. Det eldste ferdselsfunnet der er en svært godt bevart hestetruge i tre fra 200-tallet e. kr. I om lag 1000 år, frem mot svartedauden viser materialet stor trafikk over Lendbreen. Både som setervei og som «langrute» mellom øst og vest. Tilsvarende funn som på Lendbreen har nå også begynt å dukke opp på Hestfonna og Runningsbreen, skinnsko, lauvfor, hestemøkk, tekstiler. Også disse datert til jernalder. Også Sandgrovskaret har vært en gammel ferdselsvei, men selve ferdselsruta synes å ligge litt øst for selve skaret, og dermed utenfor de store ismassene der. Gjennom brefunn på disse lokalitetene har vi også begynt å få bedre grep om de gamle ferdselsrutene gjennom hele Breheimen. Vi finner rester etter gamle varder – alt viser et nett av eldgamle kløvestier.

I årene som kommer vil vi fortsette å samle inn funn fra isen i Breheimen, samt jobbe videre med kartleggingen av de gamle ferdselsrutene. Vi forventer at ytterligere funn vil smelte frem ved de til nå kjente lokalitetene, samt at nye lokaliteter vil dukke opp.

Om selve innsamlingen, feltarbeidet og søknaden

Funnmengden og fokus varierer fra år til år – alt avhengig av snøforhold og smelting. Generelt pleier vi ofte starte opp 1. august. og holde på til snøen kommer. Ofte bruker vi noen uker i Breheimen frem til reinsdyrjakt, hvor vi en periode prioriterer å være i Jotunheimen, hvor det ikke er reinsdyr jakt. Så kommer vi normalt tilbake til Breheimen litt senere på sesongen.

Der vi skal gjøre større innsamlinger trenger vi å etablere en Bacecamp hvor vi kan bli liggende opp mot 10 – 14 dager. I Breheimen har vi oftest brukt Lendtjønnet. Det vil vi fortsette med, men også andre steder er aktuelle, eksempelvis ved Åndfonne, Moldurhøe, Sandgrovskartet, Runningsbreen. Vi ønsker en generell tillatelse til å kunne etablere en Bacecamp (slik vi i mange år har gjort ved Lendtjønnet) i nærheten av alle lokalitetene i Breheimen. Dette for å være fleksible til å gjøre effektivt feltarbeidet der forholdene ligger til rette for det. Søker også om å kunne benytte kløvhester til transport av utstyr. Vi søker også om tillatelse til å kunne bruke helikopter for å fly utstyr inn/ut til bacecampene. Dette er noe vi de siste årene ikke har benyttet oss av – ønsker å bruke hest. Også i de nærmeste årene planlegger vi for ikke å bruke helikopter, men det er fint å kunne ha muligheten om helt spesielle behov skulle melde seg. Vi søker også om å kunne benytte drone til foto/dokumentasjon av lokalitetene.

Gjennom feltsesongen blir de innsamla funn oppbevart på Norsk fjellsenter i Lom, og et utvalg funn blir umiddelbart stilt ut en «ferskvaredisk» på museet. Etter feltsesongen blir funn fraktet til Kulturhistorisk museum i Oslo for katalogisering, konservering og innlemmingen i samlingene. En har fått til gode ordninger hvor funn etter søknad kan stiller ut lokalt på Norsk fjellsenter i Lom. Sammen med KHM og andre forskere jobber vi videre med forskning og formidling.

Det hadde vært fint med tillatelse for 3 år, 2021 til 2023.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 1. februar 2011 delegert forvaltningsmynde for Breheimen nasjonalpark til Breheimen nasjonalparkstyre. Dette er gjort med medhald i naturmangfaldlova § 62.

I medhald av styresak 7/2016 og styresak 2/2020 har Breheimen nasjonalparkstyre gjort vedtak om å delegere behandling av enkelte saker til nasjonalparkforvaltaren. Dette er gjort med heimel i nasjonalparkstyrets vedtekter. Vedtaket gjev nasjonalparkforvaltarane i Breheimen myndigheit til å treffe vedtak i saker som gjeld søknad om løyve etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmingar, samt kurante saker etter naturmangfaldlova § 48 for verneområda i Breheimen.

Verneformål - forskrift

Formålet med Breheimen nasjonalpark er å ta vare på eit stort, samanhengande og villmarksprega naturområde som inneheld særeigne, representative økosystem og landskap

utan tyngre inngrep. Etter § 3 pkt. 5.1 i verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark, skal all ferdsle skje varsamt og ta vare på vegetasjon, dyreliv og kulturminne.

- **Om innsamling av brearkeologiske funn** i Breheimen nasjonalpark seier verneforskrifta følgande:
«Kulturminne skal vernast mot skade og øydelegging. Lause kulturminne kan ikkje flyttast eller fjernast.

Forvaltningsstyresmakta kan gi løyve til:

Istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminne». (§ 3 pkt. 4.1 og 4.2 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark).

Det er ikkje spesifisert unntaksregel for fjerning av kulturminne frå nasjonalparken, og ein søknad om dispensasjon krev då behandling etter den generelle dispensasjonsheimelen i § 4 i verneforskriftene, dvs. vurdering etter naturmangfaldlova § 48.

- **Om etablering av teltleir** seier verneforskrifta følgande:
«Teltning utover ei veke på same stad krev særskilt løyve av forvaltningsstyresmakta. Dette gjeld ikkje vanlege vandretelt, jf. forvaltningsplan i § 5». (§ 3 pkt. 5.6 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark).

- **Om bruk av hest** til transport seier verneforskrifta følgjande:
«Sykling, organisert køyring med hundespenn, organisert bruk av hest og bruksprøvar for hund er berre tillate på trasear, i område og til tider som er godkjende for slik bruk i forvaltningsplanen, jf. § 5. Bruk av hest og til kløvjing og gjeting med hund er tillate». (§ 3 pkt. 5.3 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark).

- **Om bruk av helikopter** til transport seier verneforskrifta følgande:
«Motorferdsel til lands, på vatn og i lufta under 300 meter frå bakken er forbode». (§ 3 pkt. 6.1 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark).

Det er ikkje spesifisert unntaksregel for bruk av helikopter til dette formålet, og ein søknad om dispensasjon krev då behandling etter den generelle dispensasjonsheimelen i § 4 i verneforskriftene, dvs. vurdering etter naturmangfaldlova § 48.

- **Om bruk av drone** til registrering seier verneforskrifta følgande:
«Unødig støy er forbode. Bruk av motordrivne modellfly o.l. er forbode. Dette er ikkje til hinder for bruk av motorisert isbor i samband med fiskekultivering». (§ 3 pkt. 7.3 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark).

Det er ikkje spesifisert unntaksregel for bruk av drone, og ein søknad om dispensasjon krev då behandling etter den generelle dispensasjonsheimelen i § 4 i verneforskriftene, dvs. vurdering etter naturmangfaldlova § 48.

Generelt om vurdering etter § 48 i naturmangfaldlova

§ 48 set svært strenge krav til når ein dispensasjon eventuelt kan vurderast, og opnar for dispensasjon berre dersom tiltaket «*ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig*». Begge vilkår må vera oppfylt. Dispensasjon må heller ikkje gjevast sjølv om vilkåra elles kan vera oppfylt. Skjøn og instruksar frå overordna styremakter spelar også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikkje brukast for å utvide rammene gjevne i vernevedtaket, men er ein sikkerheitsventil som skal fange opp uføresette eller heilt spesielle tilfelle som ikkje vart vurdert på vernetidspunktet.

Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen for verneområda i Breheimen seier følgande om dei ulike delane av søknaden (alt som er nemnt i forvaltningsplanen om dei ulike delane er nødvendigvis ikkje attgjeve nedanfor):

➤ **Innsamling av brearkeologiske funn i Breheimen nasjonalpark**

Forskins- og undervisningsopplegg som kan gjennomførast med tilnærma same verdi utanfor verneområda, skal kanalisert dit.

Forskning og undervisning som ikkje er i strid med verneføremålet og som skjer i samsvar med vernereglane kan skje utan løyve. Elles kan nasjonalparkstyre gje løyve til forskingsaktivitet gjennom dei generelle dispensasjonsreglane i forskriftene.

Aktivitatar i samband med forskingsprosjekt som krev løyve etter verneforskriftene, skal skje i regi av universitet, høgskule, forskingsinstitutt eller anna godkjend instans med forskingskompetanse.

Forskinsprosjekt i Breheimen nasjonalpark skal som hovudregel byggje på undersøkingar i urørt natur, eller vere retta mot aktuelle forvaltingsretta problemstillingar/utfordringar som vedkjem verneføremål og verneområde. Kravet i høve urørt natur vil ikkje vere like viktig i landskapsvernområda og forskning knytt til kulturlandskap og kulturhistorie vil bli prioritert.

Aktuelle forskingsprosjekt må tilfredsstille vitskaplege krav til oppbygging og gjennomføring.

Lause kulturminne som har eit vern etter kulturminnelova skal ikkje rørast. Dersom ein finn gjenstandar frå før 1537 og myntar frå før 1650 skal desse leverast til regional kulturminnemyndigheit, fylkeskommunen, eller politiet.

Det er viktig å hugse på at kulturminnelova med forskrift også gjeld i verneområda. Tiltak som kan påverke kulturminne skal sendast over til kulturminnemyndigheita, Oppland

fylkeskommune eller Sogn og Fjordane fylkeskommune, jf. Kulturminnelova § 9. T.d. skjøtsel og restaurering av kulturminne krev løyve både frå nasjonalparkstyret og regional kulturminnemyndigheit, fylkeskommunen. Nasjonalparkstyret skal syte for at søknader i slike tilfelle blir handsama av Sogn og Fjordane fylkeskommune ved kulturavdelinga eller Oppland fylkeskommune ved fageining kultur.

Når det er ynskjeleg av omsyn til kulturminnevernet, kan det gjevast løyve til skjøtsel av kulturminne, som fjerning av vegetasjon og liknande.

Ved søknad om istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminne vil det ved vurdering i høve verneforskrifta bli lagt avgjerande vekt på vurderinga frå regional kulturminnemyndigheit om, og eventuelt korleis eit tiltak skal gjerast, så lenge det ikkje er i strid med verneføremålet.

➤ **Etablering av teltleir** i Breheimen nasjonalpark

Telting ut over ei veke på same stad treng særskilt løyve frå nasjonalparkstyret i nasjonalparken og i landskapsvernområda. Dette gjeld ikkje vanlege vandretelt, men t.d. lavvo som er større enn vandretelt. Lavvo større enn vanleg vandretelt vert ikkje rekna som vanleg vandretelt. Utover dette gjeld reglane i friluftsløva.

Ved søknad om løyve har nasjonalparkstyret høve til å fastsetje nærare stad for telting og kor lenge ein kan telte på same staden i verneområda. For store telt som skal stå over ei veke må ein ha løyve uavhengig av talet på persondøgn.

Ved vurdering av løyve må ein tenkje på at når større grupper slår opp teltleir kan det føre til forstyrning av dyreliv, slitasje på vegetasjon, forsøpling og problem med sanitære tilhøve.

Telt som blir ståande ut over tre veker for bruk i samband med fjellføring av turistar o.l. vert rekna som eit mellombels inngrep (jf. verneforskriftene § 3 pkt. 1.1), og må ha særskilt løyve.

I slike tilfelle vil det ikkje bli gjeve løyve til å setje opp telt i reinstrekk, på høgder i terrenget eller i sentrale område der reinen held til.

Telting kan både regulerast gjennom denne regelen og eigne reglar om telting i verneforskriftene, samt etter friluftsløva.

➤ **Om bruk av hest** i Breheimen nasjonalpark

Forskriftene i nasjonalparken og landskapsvernområda skil mellom organisert og uorganisert bruk av hest (jf. § 3 pkt. 5.3). All uorganisert bruk av hest er tillaten i nasjonalparken og landskapsvernområda. Dette gjeld også bruk av kløvhest.

Organisert bruk av hest (sjå definisjon om organisert ferdsel over i kap. 3.2.5) er tillate på einskilte trasear og vegar i nasjonalparken og i landskapsvernområda. I Breheimen er organisert bruk av hest tillate på følgjande trasèar:

- *Gamle Sognefjellsveg i Breidsæterdalen Breheimen nasjonalpark*
- *FV 258 «Gamle Strynefjellsveg» Strynefjellet landskapsvernområde*
- *Vegen frå Sota til Mysubytta Mysubytta landskapsvernområde*
- *Vegen inn til Bukkebotnen i Høydalen Høydalen landskapsvernområde*
- *Buforvegane i Mørkridsdalen Mørkridsdalen landskapsvernområde*

Organisert bruk av hest i andre område enn dei som er nemnde over, krev løyve etter § 3 pkt. 5.2 i forskrifta for nasjonalparken og landskapsvernområda.

Søknad om løyve skal vurderast ut ifrå verneverdiane, og det skal særleg leggjast vekt på faren for terrengslitasje. Faste opplegg, med mindre grupper på 5-6 hestar med få gjentakningar kan rekne med å få løyve i område som toler det. I løyvet kan det setjast vilkår om omfanget av aktiviteten.

Det vert ikkje gjeve løyve til organisert bruk av hest i område med sårbart dyreliv, t.d. kalvingsområde for villrein eller i særleg våte område med fare for sterk slitasje i terrenget.

➤ **Om bruk av helikopter i Breheimen nasjonalpark**

All motorferdsel til lands og til vatn er i utgangspunktet forbode innanfor verneområda. Lågtflyging under 300 m frå bakken er òg ulovleg. Flyging under 150 m over bakken krev i tillegg løyve frå Luftfartstilsynet.

Reglane er likevel ikkje til hinder for at nasjonalparkstyret kan gje løyve til motorferdsel til bestemte føremål som er lista opp i verneforskriftene. Ein må vurdere både talet for løyve, og omfanget av kvart løyve skal avgrensast til det mest naudsynte og til eit minimum. Ulempene som følgjer med motorferdsla må vurderast, og ein må syte for å minimere dei, m.a. ved vilkår for tidspunkt køyringa føregår.

Bruk av motorisert ferdsel bør haldast på eit minimum av omsyn til både verneverdiar og anna ferdsel i området.

Eventuelt løyve til motorisert ferdsel skal ta sikte på å ivareta dei heilt grunnleggjande nyttebehova i samband med jordbruksdrift, tamreindrift, frakt av naudsynte materialar, ved, varer og utstyr til hytter og stølshus, samt i samband med vedlikehald og byggearbeid på bygningar og andre installasjonar.

Det vert ikkje gjeve løyve til rein persontransport.

➤ **Om bruk av drone i Breheimen nasjonalpark**

All ureining og forsøpling av vassdrag og naturen elles er forbode i verneområda. Det medfører m.a. at:

- *Unødig støy er forbode. Det er m.a. forbod mot bruk av motordrivne modellfly og modellbåt i nasjonalparken og i landskapsvernområda. Dette forbodet omfattar også droner.*

Naturmangfaldlova

Omsynet til verneverdiane i området blir vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2 og naturmangfaldlova §§ 1(Føremål), 4 og 5 (forvaltingsmål for naturtypar, økosystem og artar), samt § 7 (prinsipp for å ta offentleg avgjerd), jf. § § 8-12 (kunnskapsgrunnlaget og miljørettslege prinsipp).

Vurdering

Innlandet fylkeskommune har tidlegare fått løyve til å samle inn brearkeologiske funn samt løyve til transport av utstyr og gjenstandar i Breheimen nasjonalpark. Det har vore samla inn gjenstandar i Breheimen sidan 2011 og funna er gjort ved dei 16 kjente brearkeologiske lokalitetane i nasjonalparken. Det er vurdert at klimaendringane vil føre til ei vidare smelting og tilbakegang av breane, og at dette fører til utsmelting av gjenstandar framover også. Sikringsprogrammet har som føremål å kartlegge kulturminne som er knytt til breområda og nedsmeltinga av desse, i tillegg til å sikre dei lause kulturminna. Dette må gjerast ved å frakte gjenstandane ut av verneområdet fordi slike kulturminne fort blir nedbrotne når dei har tina fram frå breen. Det er forventa at det vil smelte fram fleire funn ved dei til nå kjente lokalitetane, samt at nye lokalitetar vil bli funne i åra framover. Innlandet fylkeskommune arbeider også med å kartlegge dei gamle ferdselsrutene gjennom Breheimen.

I Breheimen er det eit overordna mål å unngå varige påverknader på naturmiljø og kulturminne, med mindre ein slik påverknad er ein føresetnad for å oppretthalde målet med vernet. Prosjektet som denne saka er ein del av består av vitenskaplege undersøkingar og sikring av kulturminne gjennom innsamling av gjenstandar som elles vil gått tapt når isen smeltar.

Nasjonalparkforvaltar meiner at det er tilstrekkeleg kunnskap om området og konsekvensane av tiltaka. Med bakgrunn i databasar (Naturbasen og Artsdatabanken), forvaltningsplanen for Breheimen, ulike naturfaglege rapportar og generell kunnskap om området, er det god oversikt over kva som kan påverke natur og miljø negativt. Det er god oversikt over biotopar og artsmangfald i området. Ein del av desse blir følgd opp av lokalt personell frå Statens naturoppsyn (SNO). Det er ikkje registrert sårbare lokalitetar for fugl i nærleiken til desse

områda på denne tida av året. Den mest sårbare tida for fugl er rekna for å vera frå ca. 1. februar til ca. 1. august. Området på Lomseggen er registrert som *barmarksbeite* for villreinen. Villreinen er forholdsvis robust for mindre forstyrningar i perioden frå ca. 1. august og fram til snøen kjem. For å ivareta naturmiljøet kan forvaltningsmyndigheita bl.a. stille villkår som har som formål å avgrense skadeverknad av eit eventuelt løyve (§ 8).

Innsamling av brearkeologiske funn

Fylkeskommunen samarbeider med kulturhistoriske museum om det brearkeologiske sikringsprogrammet. Årleg gjev Klima- og Miljøverndepartementet nesten ein halv million til dette sikringsprogrammet i Innlandet. Innlandet fylkeskommune og Kulturhistorisk museum bruker i tillegg betydelege ressursar på dette arbeidet.

I forvaltningsplanen for Breheimen nasjonalpark står det følgande:

Det er eit mål å sikre verdifulle kulturminne i Breheimen, jf. føremålet i § 2 i forskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområda. Breheimen nasjonalpark har ein 0-visjon for tap av kulturminne og kulturhistoriske kvalitetar innan 2020.

Dagens bygningar og gamle kulturminne syner historisk bruk av områda, og målet er at desse skal bli tekne vare på, mellom anna for å gje besøkande eit innsyn i bruken av verneområda. Sikring av kulturminne skal skje i nært samarbeid med kulturminnestyremaktene.

Innlandet fylkeskommune har sidan 2011 dokumentert og samla inn gjenstandar frå breane i Breheimen. Kulturminnestyresmakta har gjennom dette arbeidet lang erfaring i å sikre kulturminne frå breområda. Det er ikkje avdekt negative sider ved dette arbeidet tidlegare. Det er kulturminnemyndigheita sjølve som er tiltakshavarar og dei sit med spisskompetanse på fagfeltet. Det er derfor ikkje vurdert at tiltaket vil skape presedens.

Det blir vurdert at tiltaket i utgangspunktet ikkje vil påverke verneverdiane og verneformålet nemneverdig, med unntak av at kulturminne faktisk blir fjerna frå nasjonalparken. Alternativet til å ikkje ta ut funna frå nasjonalparken er å la dei ligge. Da vil dei naturlege prosessane føre til at gjenstandane av tre og jern vil bli øydelagt og borte etter forholdsvis kort tid. I denne samanhengen er det tidlegare, og nå, vurdert at det er betre å hente ut dei brearkeologiske funna slik at dei kan sikrast for ettertida for bruk i bl.a. forskning, undervisning og formidling.

Etablering av teltleir

For å kunne fortsetje med undersøkingane og innsamling av funn vil det vere behov for å kunne telte på same plassen utover eit tidsrom på ei veke. Telting ut over ei veke på same stad treng særskilt løyve frå nasjonalparkstyret i nasjonalparken. Dette gjeld ikkje vanlege vandretelt, men t.d. lavvo og liknande telt. Telta skal ikkje setjast opp i reinstrekk, på høgder i terrenget eller i sentrale område der reinen held til. Det er i utgangspunktet faren for terrengslitasje, forsøpling og skade på andre verneverdiar som er bakgrunnen for at dette er søknadspliktig. Sidan fylkeskommunen begynte dette arbeidet er det ikkje registrert negative

påverknader i dei områda teltleirane har vore etablert tidlegare. Det er viktig at det er etablert gode rutinar for handtering av søppel og avfall, samt gode rutinar for etablering av latrine. Dersom dette blir gjort, vurderer nasjonalparkforvaltar at praksisen med etablering av teltleir kan fortsetja som tidlegare. Det blir vurdert at verneverdiane og verneformålet i Breheimen nasjonalpark ikkje vil bli negativt påverka ved etablering av teltleirar til dette formålet dersom dette skjer i samsvar med vilkåra.

Bruk av hest til transport

Innlandet fylkeskommune har søkt om å kunne bruke hest til transport av utstyr til/frå dei ulike teltleirane. Kløvjing er ein god måte å løyse transporten av varer og utstyr i verneområda på. Dette er ein praksis som har lange tradisjonar i Breheimen, noko som også vises gjennom dei ulike funna i breane i dette området. Det blir vurdert at verneverdiane og verneformålet i Breheimen nasjonalpark ikkje vil bli negativt påverka ved bruk av hest til dette formålet. Den samla belastninga som økosystemet blir utsett for er vurdert som liten. Nasjonalparkforvaltaren kan ikkje sjå at bruken av 2-4 hestar til denne transporten vil vere av ein slik skala at det vil gje uheldig belastning ved avgrensa bruk. Det er fyrst og fremst terrengslitasje som kan skje, men ein vurderer risiko for skade som liten sjølv om det er registrert antyding til dette tidlegare. Skulle det i framtida vise seg at slitasjen ved denne transportforma blir for stor, må ein vurdere transporten på nytt. Bruk av hest som transportmiddel er i utgangspunktet mykje meir miljøvenleg enn helikopter med tanke på støy og drivstoffbruk, men bruken av hest kan slite på stigane i området dersom dei blir mykje brukt. Dei traseane som blir teke i bruk vil i etterkant bli følgt opp med overvaking.

Bruk av helikopter til transport

Innlandet fylkeskommune har tidlegare hatt løyve til bruk av helikopter for å frakte utstyr inn til teltleirane der sikringsarbeid blir gjennomført. Dei siste åra har ikkje dette løyvet vore brukt fordi fylkeskommunen ønskjer i utgangspunktet å nytte seg av hestetransport inn/ut frå teltleirane. Også i dei nærmaste åra er planen å nytte hest med kløv til transporten, men fylkeskommunen uttrykkjer at det er praktisk å ha moglegheita til bruk av helikopter om det skulle dukke opp heilt spesielle behov.

Bruk av helikopter er ein ressurskrevjande, men rask og effektiv måte å få gjennomført transporten på. Forstyrtinga som dette medfører er av forbigåande karakter og konsentrert til ei stutt tidsperiode. Ofte kan ein tur med helikopter erstatte fleire turar med eksempelvis hest eller snøskuter. Sett i forhold til heile verneområdet er det forholdsvis lite slike transportar i Breheimen, og det er pr. nå ikkje påvist skade på verneverdiar i denne samanhengen. Det blir vurdert at verneverdiane og verneformålet i Breheimen nasjonalpark ikkje vil bli negativt påverka ved bruk av helikopter til dette formålet dersom flyging skjer i eit avgrensa omfang.

Bruk av drone til registrering

Det er dei siste åra vore behandla ein del dronesaker i norske nasjonalparkar. Dei innvilga sakene er i stor grad knytt til ymse former for dokumentasjon som kartlegging eller naturfilming, der det er sett vilkår knytt til skjerming av dyreliv og vilkår om å unngå flyging i

helg grunna dei som driv med friluftsliv. Bruken av dronar for filming i verneområda bør avgrensast til tiltak av ei viss allmenn interesse og kan ikkje gjevast for tiltak som skaper uheldig presedens. I denne samanhengen blir det vurdert at tiltaket er spesielt og har ei allmennytting interesse med bakgrunn i auka forståing for området kulturhistorie. Samstundes er det viktig å bruke drone i dette området minst mogleg og ta spesielle omsyn til både dyreliv og andre brukarar av området. Det må difor leggjast opp til at drone blir brukt berre når det er strengt nødvendig. Det blir vurdert at verneverdiane og verneformålet i Breheimen nasjonalpark ikkje vil bli negativt påverka ved bruk av drone til dette formålet dersom flyging skjer i eit avgrensa omfang.

Ut ifrå ei samla vurdering blir det vurdert at tiltaket kan få løyve etter verneforskrifta og naturmangfaldlova. Dersom vilkåra i løyvet blir følgt er det ikkje nødvendig å ta i bruk *føre-var-prinsippet* i forbindelse med denne saka. Med bakgrunn i vurderingane ovanfor blir det vurdert at den samla belastninga som økosystemet blir utsett for er liten, og at verneverdiane og verneformålet i Breheimen nasjonalpark ikkje vil bli negativt påverka (§§ 9-10).

Tiltakshavar pliktar å iverksette dei tiltak som er nødvendig for at naturmangfaldet ikkje skal bli skadelidande. Om ikkje dette blir gjort kan tiltakshavar bli pålagt å iverksette tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjelder miljøforsvarlege teknikkar blir dette sikra gjennom vilkåra som er stilt i saken (§§ 11-12).

Med helsing

Stein Magne Grevrusten
nasjonalparkforvaltar

Etter våre rutinar er dette brevet godkjent og sendt utan underskrift.

Kopi går til:

Skjåk Almenning
Lom Fjellstyre
Lomseggen sameige v/ Kjell Brandsar
Skjåk kommune
Lom kommune
Fylkesmannen i Innlandet
Statens naturoppsyn Breheimen v/ Øyvind Angard
Miljødirektoratet